Írta: Kürtössy Péter
2018. január 21. vasárnap, 11:13 - Módosítás: 2020. április 06. hétfő, 12:40

Január 21. Ágnes napja

Szent Ágnes származásáról és életréről semmi biztos adatunk nincsen. Ünnepét kezdettől fogva január 21-én ülte a Katolikus Egyház, mert a Depositio Martyrum szerint ezen a napon temették el (304-ben). Ágnes már 13 éves korában vértanú lett. Ahogy az Érdy kódey írja: *Ifjú vala esztendős korában, de vén és koros vala ő lelki érdemes voltában. Szép orcájában, de annál szép ő hitében.*

Legendáját a IV. század végén rögzítették írásban, eszerint a római leányt a város prefektusának fia ostromolta szerelmével, de ő ekkor már eljegyezte magát Krisztussal. Ágnest kényszeríteni akarták, ezért meztelenre vetkőztették, fényes nappal bordélyházba vitték, de csoda folytán hirtelen megnövő haja eltakarta testét a kíváncsi szemek elől, és egy angyal dicsfénybe öltöztette. Ostromlóját, aki ide is követte, egy démon halálra sújtotta. Ekkor boszorkányság vádjával meg akarták égetni, de a lángok nem ártottak neki. Végül tőrrel oltották ki életét. Bod Péter úgy tudja, hogy *midőn szülei az ő temetése fölött siratnák, fényes köntösben fényes leány sereggel jelent meg. Jobb keze felől állott egy fejér bárány. Mellyre nézne a Képírók Ágnest bárány tzímerrel szokták lefesteni.*

Ágnes a leányok, a szűzek, a jegyespárok, a nemi erőszak áldozatainak és a kertészeknek védőszentje. Tisztelete elterjedt az ortodox, az amerikai evangélikus és az anglikán egyházban is, így szerte a világban találhatunk nevére szentelt templomokat. Hazánkban már a középkorban számontartott ünnep és kedvelt keresztnév volt. A Szepes megyei Ruszkin templomának és a Veszprém megyei Marcaltő kastélykápolnájának névadó szentje, és biztosan ő volt óvója a középkorban a szabolcsi Szentágota falujának. Gótikus táblaképei számos helyen feltűnnek, többek között Alsóbajom, Bártfa, Csíkcsatószeg, Héthárs, Kassa, Késmárk, Nagyjeszen, Nagylomnic, Szentjakabfalu, Palocsa, Sztankahermány, Hervató templomaiban.

Népi hagyományunkban is jelen van. A rábaközi Szil falujában időjárási regula kapcsolódott napjához. Úgy vélték: *ha Ágnes hideg, engesztel Vince, hogy teljék a pince.* Ugyanezt tartották a Szerémségben, Nyékinca, Dobrodol és Satrinca lakói is. Bácskában a verőfényes időt ezen a napon a jó termés jelének tartották, de ha zimankósra fordult, az rossz termésre utalt.

Napja varázslónap is. Topolyán kivezették a lovat az istállóból, összeszedték patájából a kihulló trágyadarabokat és a tyúkok fészkébe tették, hogy sokat tojjanak, majd később elkotoljanak és jó kotlók legyenek.
Jászladány öregjei fejzúgás esetén Ágneshez imádkoztak.

Az ecsedi uradalom 1648-as úrbéri összeírásában szerepel az *anglitbor* kifejezés. Arról a már lefejtett dézsmaborról van szó, melyet a jobbágy adott urának Ágnes napján.

Forrás:
Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium I. Szent István Társulat kiadása. Budapest, 1977.165-166.

http://mek.oszk.hu/04600/04656/html/unnepiki0029/unnepiki0029.html

Penavin Olga: Népi kalendárium. Az esztendő néprajza a jugoszláviai magyarság körében. Forum Könyvkiadó. Újvidék, 1988. 30.

Szent Ágnes vértanu http://www.magyarkurir.hu/hirek/szent-agnes-vertanu